

Anti-kolonialt våld och begreppet terrorism

Västvärldens avhumaniserande och alienerande av den kolonialiserade människan

Av: Isak Bergman

Handledare: Nicholas Smith

Södertörns högskola | Institutionen för kultur och lärande

Kandidatuppsats 15hp

Abstract

Anti-colonial violence and the concept of terrorism: West's dehumanization and alienation of the colonized human being

This essay analyzes the dehumanization and alienation that is caused by the concept of terrorism, more specifically when the word is utilized to invalidate the narrative of anti-colonial violence in Western political discussions. By shedding light on this topic, this paper seeks to enhance our understanding of contemporary violence, and terrorism, as to why it should not be used to term anti-colonial violence. The analysis is thematically completed mainly by focusing on Frantz Fanon's work *The Wretched of the Earth*, in which he theorizes decolonization alongside his ambition to create a legitimizing narrative for liberation and anti-colonial resistance. Thus, certain aspects of morality in colonial situations will be analyzed, specifically, in accordance with the *coloniality* that cannot be understood from a Western point of view. Consequently, Western perspectives will be declared unable to see colonial reality; they are incused by a nearsightedness; they are the colonial system's own constructor. In this case, morality will be discussed in terms of the Manichaeian dualism between good and evil, which will be shown to be represented by Western theory. As opposed to this moral imprint in Western thinking patterns, the colonized people never experienced any moral treatment, or morality as present in the reality of colonialism. The results will eventually indicate an immediate political bias present when assuming a moral point of view to criticize the colonized population's use of violence. The analysis will also provide an understanding of anti-colonial violence as imbedded in the narrative of liberation, which, accordingly, is crucial to acknowledge when anti-colonialism is brought up in political discussion.

Keywords: Frantz Fanon, anti-colonialism, coloniality, violence, liberation, terrorism

Innehållsförteckning

Abstract	2
Innehållsförteckning.....	3
1. Inledning.....	4
<i>Inledning</i>	<i>4</i>
<i>Syfte, disposition och frågeställning</i>	<i>5</i>
<i>Forskningsöversikt</i>	<i>5</i>
<i>Ämnesbakgrund.....</i>	<i>7</i>
2. Analys	9
<i>Det koloniala sammanhanget</i>	<i>9</i>
<i>Avhumaniserandet och den moraliska genvägen.....</i>	<i>13</i>
<i>Begreppet terrorism, alienation och konsekvenser</i>	<i>18</i>
Slutdiskussion	24
Litteraturförteckning	27

1. Inledning

Inledning

Anti-kolonialt motstånd är en central del av den särskilda frihetstematik som söker att representera den kolonialiserades narrativ och uppfattning av frihet, vilken står i direkt relation till olika maktstrukturer och förtryck. I stället för att förstå frihet som någonting statiskt, att ha eller inte ha, förespråkar anti-kolonialt motstånd en snarare dynamisk förståelse av frihet. Den kolonialiserade människan upplever frihet först genom den process vari befrielsekampen mot kolonialmakten tar konkret form. Det anti-koloniala motståndet fyller här många funktioner. Det är en nödvändighet för att genomföra frigörelsen, det är ett kämpande för mänsklighet och rättigheter, det utgör en av få begripligheter i den kolonialiserades verklighet, det återställer den infödda befolkningens dignitet. Det anti-koloniala motståndet genomsyrar livligt och passionerat frigörelsens narrativ. Motstånd i denna bemärkelse kan variera från konst och representation till olika former av våldshandlingar. Våldet, som fysiskt motstånd, utgör en rentav nödvändig del av avkolonialiseringen och självständighetsprocessen. Som Frantz Fanon förklarar är det genom själva processen som den inföddes mänsklighet förverkligas. Det framstår som en fullständig vägran att låta sig definieras efter kolonisatörens konstruerade bild av den kolonialiserade som en form av icke-människa.¹

Emellertid är det anti-koloniala våldet missförstått. I Västvärlden behandlas det ofta i samband med begrepp som terrorism och extremism, eller moraliska ståndpunkter som hävdar det anti-koloniala våldets illegitimitet, vilket i praktiken framstår som ett försök till att diskvalificera narrativet.² När koloniala verkligheter beaktas är tillämpningen av moral och begrepp som terrorism högst problematiskt på grund av att ingetdera tar hänsyn till kolonialiteten, vilken skulle kunna beskrivas som en allestädes närvarande relation till en kolonial verklighet. Med andra ord, den kolonialiserades verklighet är präglad av och står i direkt relation till det koloniala systemet. Kolonisatören skapar den kolonialiserade, påtvingar definitionen av henne som icke-människa; inrättad i en konstruerad värld ämnad att bekräfta och upprätthålla det kolonialiserade, avhumaniserade subjektet.

Det är absolut grundläggande att ta hänsyn till kolonialiteten när kolonialism analyseras. Detta förmår inte västliga världsbilder att göra. När anti-kolonialt våld och

¹ Frantz Fanon, *Jordens fördömda*, övers. Per-Olov Zennström (Stockholm: Modernista, 2022), s. 8.

² Kalpana Seshadri-Crooks, *I am a Master* (Parallax, 2002), s. 84–98.

befrielsekamp analyseras utan ett grundligt erkännande av kolonialiteten framställs en form av politiskt snedvriden bild av våldet, den kolonialiserades mänsklighet blir som absorberad i västliga universaliteter – inkapabla till att förstå den koloniala konstruktionen. Med andra ord, västerländska tankesystem kan inte se den kolonialiserades verklighet, alltså inklusive det våld denne själv utövar och uthärdar till vardags. Följaktligen avser uppsatsen att utreda meningen bakom begreppet terrorism samt huruvida det har moraliska och/eller politiska anslutningar. Detta, hand i hand med att uppmärksamma kolonialiteten, kommer eventuellt leda till mitt huvudsakliga argument: anti-kolonialt våld bör inte benämnas terrorism.

Syfte, disposition och frågeställning

Uppsatsens disposition följer tre huvudsakliga delar: inledning, analys, och en sammanfattande slutdiskussion. Analysen består av tre avsnitt, vilka åberopar olika aspekter av den problematik som begreppet terrorism orsakar. Den avslutande delen, slutdiskussionen, kommer därav fungera som en sammanfattning av samtliga avsnitt. Förhoppningsvis kommer den fastställa en tydligare slutsats.

Uppsatsens syfte är att uppmärksamma problematiken som begreppet terrorism orsakar när det tillämpas på den koloniserade världen och på så vis argumentera för att begreppet inte får användas för att benämna anti-kolonialt våld. Detta kommer följaktligen utredas utifrån två huvudsakliga frågeställningar: **Hur framstår begreppet terrorism i Frantz Fanons anti-koloniala våldsteorier? Är begreppet överhuvudtaget en legitim benämning av det motvåld som Fanon behandlar?**

Forskningsöversikt

I verket *Jordens fördömda*³ teoretiserar den Martinique-födde Frantz Fanon nödvändigheterna för att lyckas med en nations avkolonialisering. Verket inkluderar även ett flertal utläggningar av våldets olika plan och skeenden. Bland annat hur det koloniala systemet handlade med både psykiskt och fysiskt våld, hur den kolonialiserades verklighet präglades av detta, samt hur det anti-koloniala våldet är en nödvändig användning av våld för att åstadkomma en koloniserad nations självständighet. Sett till det filosofiska var Fanon en politisk tänkare främst aktiv inom anti-

³ Frantz Fanon, *Jordens fördömda*, 256 s.

kolonialism, men han var även en utbildad psykiatriker och delaktig i Algeriets befrielsekamp mot kolonialmakten Frankrike. Hans inflytelserika skrifter har ärats och hänvisats till i många år i diskussioner om frihetsbegreppet, våld, och avkolonialisering. Han var en banbrytande humanist, ambitiöst driven att skapa en bättre värld för jordens fördömda. Som många tidigare skrifter ligger denna uppsats huvudsakliga fokus på att analysera hans erfarenhetsbaserade beskrivelser av den kolonialiserades verklighet, samt hans teorier om våld. Förhoppningsvis kommer hans tungt vägande ord än idag kunna bidra till att utvidga vår förståelse om samtida våld och hur det bör hanteras teoretiskt.

Adriana Cavarero och hennes verk *Horrorism*⁴ är förvisso inte riktad specifikt mot kolonialismen. Men, i verket utvecklar hon sin kritiska ståndpunkt mot västvärldens universalitet som en avhumaniserande funktionalitet, vilket kommer vara viktigt att förhålla sig till när vi ställer oss kritiska mot västvärldens universalisering. Cavarero går till väga bland annat genom att utreda begreppet terrorisms etymologi och belysa det samtida språkets oförmåga att representera säregenheten hos människor i våldsamma situationer. Exempelvis menar hon att begreppet terrorism idag inte har en särskild meningsfullhet, att det förborgar våldsmässiga verkligheter i och med att dessa överskuggas av begreppet i politiska diskussioner om våld. Hennes nytänkande tolkningar av begreppet terrorism samt etymologiska redogörelser kommer att fungera som en viktig underbyggnad för att vidare utveckla uppsatsens argument.

Michael W. Sonnleitner skriver i artikeln ”Of Logic and Liberation: Frantz Fanon on Terrorism”⁵ om hur Fanons utläggningar om det anti-koloniala våldet och befrielsekamp är logiskt sammanlänkat med terrorism. Genom att förutsätta inkluderingen av den så kallade våldformen terrorism i Fanons anti-koloniala våld drar Sonnleitner slutsatsen att teorierna om våld och frigörelse är svaga, och att de kan utvecklas på ett desto mer kreativt sätt. I hans egna ord definierar han terrorism som politiskt våld med en riktad vilja att skada civila. Slutsatsen samt definitionen är paradoxal och partisk, vilket med hjälp av samtliga andra tänkare kommer att argumenteras för i analysen. Till exempel Kalpana Seshadri-Crooks, hon reflekterar över vår förståelse av terrorism i artikeln ”I am a Master: Terrorism, Masculinity, and Political Violence in Frantz Fanon.”⁶ Hon uppmärksammar hur vi kan skilja på anti-kolonialt våld, eller *struggle*, från terrorism genom att bidra med en förståelse av det senare som ”a symptom of the shattered

⁴ Adriana Cavarero, *Horrorism*, övers. William McCuaig (New York: Columbia University Press, 2009), 154 s.

⁵ Michael W. Sonnleitner, *Of Logic and Liberation* (Journal of Black Studies, 1987), s. 84–98.

⁶ Seshadri-Crooks, *I am a Master*, s. 84–98.

condition of modernity, when the conditions for universalizing one's struggles through discourse are unavailable.”⁷ Man skulle kunna säga att hon åberopar den västliga modernitetens oförmåga att se och representera det anti-koloniala narrativet.

Annan litteratur som kommer användas är Timothy Snyders bok *OM TYRANNI: Tjugo lärdomar från tjugonde århundradet*,⁸ i vilken han diskuterar begreppen terrorism och extremism samt nödläge och undantag. Det är patriotiska begrepp, menar han, de används för att skapa en falsk känsla av trygghet och tillit för den egna sidan genom att med hjälp av begreppen öppet konstatera en opposition eller fiende.

Ämnesbakgrund

Hur ska vi tolka begreppet terrorism? Västvärldens samtida och vilt utbredda förståelse av begreppet tar konkret form i många aspekter och sinsemellan har dem ett antal gemensamma nämnare. Till exempel förstås begreppet som en benämning av våldshandlingar specifikt riktade mot civila, detta i enlighet med frekventa beskrivelser av det såsom våld med politiska motiv. Våldets politiska drivmedel tenderar även att diskuteras inom ramarna för extremism eller irrationalitet.⁹ Ytterligare, västerländska tankemönster föder användningen av ord som självförsvar och undantag när det gäller att ursäkt eller rättfärdiga det egna våldet som brukats för att upprätthålla koloniala system, bland annat. I motsatt riktning mynnar Västs svar på de så kallade attacker på civilisationen ut i snarare suddiga budskap som att det är *vi mot dem* eller att rättvisa skall skipas genom ett *war on terrorism*. Det är ett ställningstagande som för vissa uppfattas tryggande, för andra vilseledande och oroande. Den tryggande känslan leder i många fall till ett förstärkt tillit för den som framstår som beskyddande, detta bör analyseras. Tryggheten i sig är ogrundad, makten konstruerar en verklighet för sin befolkning utifrån en skrämmande och okontrollerbar händelse. Detta görs bland annat genom att utpeka en fiende eller opposition och på så sätt skapa ett avstånd mellan gott och ont, vilket är ett statistiskt koncept, ska sägas, det är ett moraliskt verktyg med många fallgropar.¹⁰

Terror såsom våldsfenomen existerar odiskutabelt, begreppet benämner mer eller mindre en kroppslig reaktion präglad av överlevnad och flykt från en våldsam handling eller

⁷ Ibid., s. 84.

⁸ Timothy Snyder, *Om Tyranni*, övers. Margareta Eklöf (Stockholm: Albert Bonniers Förlag, 2017), 93 s.

⁹ Sonnleitner, *Of Logic and Liberation*, s. 288.

¹⁰ Snyder, *Om Tyranni*, s. 75–80.

händelse.¹¹ Om man däremot undersöker den etymologiska samt terminologiska innebörden av terrorism jämfört med de särskilda situationer som än idag överskuggas av begreppet finner man både logiska motsägelser och ett verklighetsfrånvänt ifrågasättande av vissa våldshandlingar. Om man dessutom tittar närmare på vilka situationer som ständigt diskvalificeras av Västs begreppsapparat framstår kolonialt präglade verkligheter som kraftigt drabbade, mer specifikt situationer som karaktäriseras av sin anti-koloniala strävan och befrielsekamp. Anti-kolonialt våld, eller motståndsvåld, är ett centralt frihetstema i den anti-koloniala kretsen som författare, teoretiker och filosofer upprepande gånger framhävt som oundvikligt för frigörelse från det koloniala systemet, eller andra former av förtryckande maktstrukturer.¹² Men det är likaså ett tema som analogt med den västerländska traditionella filosofin ansetts vara förkastligt, irrationellt och rentav illegitim syn på frihet. Parallellt med dessa framtvungade deskriptiva begrepp som från Västs håll önskas göra avslag på anti-kolonialt våld konstrueras även desperata sammanlänknings mellan de förtrycktas motståndsvåld och terrorism.¹³

Vilka våldshandlingar ska benämnas terrorism? Det är inget begrepp som öppet använts för att benämna det koloniala våldet som fyllde monstruösa funktioner i upprätthållandet av de koloniala systemen, det används inte för att observera det våld som en förtryckare brukar överhuvudtaget. Det är ju trots allt en observation som återspeglas i Västlig media och diskussion när en förtryckare utövar våld, även fast det inte är en objektiv observation. Självaste observationen utgör en förtryckande funktion i maktsystemet, det är en blundande och förvrängande del av undantaget som görs för Västliga våldshandlingar mot *de andra*. Att därav benämna anti-kolonialt våld, som är ett nödvändigt våldsbruk för att frigöra sig, med det tvetydiga begreppet terrorism skapar då ett form av avstånd till den faktiska betydelsen och det mänskliga i att vägra vara förtryckt, eller *skapad* som icke-människa.¹⁴ Det är i själva verket frihetsberövande att sammanlänka anti-kolonialt våld med terrorism. Det är att fullständigt negligera det koloniala sammanhanget, som i sig, är hela anledningen till att våldet nödvändigtvis behöver användas. Man kan därför fundera över om begreppet terrorism överhuvudtaget benämner ett särskilt våldsfenomen, eller om det, i vissa fall, endast används för att hjälpa upprätthållandet av ett system av preciserad maktfördelning. Det är nämligen så att begreppets felplacering har seriösa konsekvenser, vilka i följande analys kommer utredas.

¹¹ Cavarero, *Horrorism*, s. 4–6.

¹² Fanon, *Jordens fördömda*, kap I. ”Om våldet”; Guevara, *Gerillakrig*, s. 15; Davis, *Lectures on Liberation*, s. 13.

¹³ Sonnleitner, *Of Logic and Liberation*, s. 287–304.

¹⁴ Fanon, *Jordens fördömda*, s. 8.

Innan vi sätter igång med analysen vill jag understryka att kolonialismens våld på och mot den infödda befolkningen skiljde sig på flera sätt. Det hade bland annat psykisk, fysisk, nationell, individuell, ideologisk, och systemisk påverkan. Exempelvis var den kolonialiserades fysiska våldsbruk ofta framkallat av det koloniala systemets olika psykiska påverkningar, det vill säga psykiskt våld. Det ena våldet skiljer sig från det andra, Fanon behandlar det som så, och med det sagt vill jag tydliggöra att fysiska våldsformer är vad som huvudsakligen bearbetas i denna uppsats.¹⁵

2. Analys

Det koloniala sammanhanget

Inledningsvis önskar jag framföra vad det koloniala sammanhanget innebär och varför det är grundläggande att ta hänsyn till i en undersökning av anti-kolonialt motståndsvåld. Således anser jag det lämpligt att förbereda analysen med att belysa nedanstående citat av Frantz Fanon:

Men [avkolonialiseringen] kan inte åstadkommas genom vare sig magi, en naturkatastrof eller en vänskaplig överenskommelse. Den är en historisk process. Den kan förstås och bli glasklar för sig själv liksom för andra först i den mån man urskiljer de rörelser som ger den historisk form, historiskt innehåll. Avkolonialiseringen är sammanstötningen mellan två krafter som genom själva sin natur står i motsättning till varandra, som blir påtagliga och egenartade just i den koloniala situationen. Deras första konfrontation präglades av våld, och deras fortsatta samlevnad – närmare bestämt kolonisatörens exploatering av den kolonialiserade – har till stor del grundats på ett uppbåd av bajonetter och kanoner. [...] Det är kolonisatören, som har *skapat* och som *fortfarande skapar* den kolonialiserade. Han hämtar sin sanning, det vill säga sin rikedom, från det koloniala systemet.¹⁶

Kolonialismen i sin helhet kan varken analyseras, diskuteras, eller hanteras i frågor på ett betydelsefullt och givande sätt om den betraktas utifrån ett västligt perspektiv. Väst i sig är den koloniala världens egen konstruktör. Det koloniala systemet är en mänskligt konstruerad maktstruktur av sin egen art, det är en världsordning som förutsätter sin egen framgång. Däremot gör den inte det på en bekostnad, inte genom en darrande uppoffring, utan den opererar cyniskt

¹⁵ Fanon, *Jordens fördömda*, kap. I ”Om våldet”.

¹⁶ Fanon, *Jordens fördömda*, s. 8.

med verktyg som pulveriserar tidigare system, människor och de mest fundamentala elementen som utgör självaste säregenheten hos ett mänskligt subjekt. Säregenheten som begrepp i denna kontext avser inte att åsyfta den liberalistiska anknytningen till individualitet eller autonomi, utan den rena möjligheten till att vara självbestämmande, det som förutsätts av inget mindre än mänskligheten som sådan.¹⁷ Fanon skriver i citatet ovan att koloniatören skapar den kolonialiserade och det är bara en av många meningar han framför för att förklara hur kolonialism är så mycket mer än ockuperandet av land. Koloniatören angriper den kolonialiserades väsen, han vandaliserar hennes dignitet, förnekar hennes mänsklighet och skapar hennes identitet som ett i grunden obetydligt föremål. Det är en maktstruktur som inte refererar till den förtryckte som människa överhuvudtaget, det är en konstruktion utifrån vilken koloniatören tjänar på att reducera de förtryckta till en form av icke-människa. Detta blir ännu tydligare i och med att Fanon skriver:

Avkolonialiseringen kan aldrig ske obemärkt. Den inverkar på människornas innersta väsen och förändrar det i grunden. Den förvandlar åskådare, förkrossade av sin obetydlighet, till huvudpersoner som plötsligt befinner sig i ljuskäglan från historiens strålkastare, i en grandios upplevelse. Den ger människan en rytm, genom kontakter med nya människor – ett nytt språk, en ny mänsklighet. När en koloni blir fri skapas verkligen helt nya människor. Denna skapelse är inte resultatet av någon övernaturlig makt: det kolonialiserade »tinget« blir människa under själva den process varigenom hon befriar sig.¹⁸

Avkolonialiseringen är en frihetspräglad process vari den infödda befolkningen stegvis blir medveten om och inför förtrycket det varit utsatt för, den kolonialiserade blir som förverkligad i den nationella strävan efter frigörelse från kolonialmakten. Den infödde blir även medveten om sin egen politiska och sociala roll såsom mänsklig både i befrielsekampen och för sig själv. Med sammanfattande ord innebär en sådan revolutionerande kamp för frihet återställandet av digniteten, en fullständig vägran att reduceras till icke-människa och som Fanon genomgående betonar, en insikt av att kolonialmakten är en strikt våldshandlande kraft som endast kommer vika sig för ett ännu starkare våld.¹⁹ Det kan hittills framstå som att syftet är att rättfärdiga våld, eller att utpeka vilka våldstyper som bör klassas såsom moraliskt legitima. Trots att det kan verka som så behandlar inte Fanon nödvändigtvis våld, åtminstone inte det anti-koloniala, med ambition att

¹⁷ Fanon, *Jordens fördömda*, s. 240–245.

¹⁸ Fanon, *Jordens fördömda*, s. 8.

¹⁹ Fanon, *Jordens fördömda*, s. 7–30.

organisera eller värdesätta våldshandlingar efter vilka som har ett möjligt, moraliskt värde. Enligt min tolkning fäster han avseende vid kolonialismens våld för att uppmärksamma hur det anti-koloniala våldet var ett motstånd, ett väsentligt våldsbruk för frigörelsen, i kontrast till våldet som kolonialmakten använde för att förtrycka. I själva verket tilldelas det anti-koloniala våldet en tydlighet, en riktning, när det inordnas i den nationella kampen för frigörelse, i ett frigörelsens narrativ. Det kan även verka som att det anti-koloniala våldet enbart var organiserat eller hängivet att uppnå ett ändamål. Sannerligen var det frihetsbejakande, anti-koloniala våldet i vissa fall organiserat, men majoriteten av det utspelade sig under spontana omständigheter.²⁰

Fanon var en teoretiker av många slag och hans teoretiserande av våld, som kommer uppmärksammas ytterligare, är bara en portion av hans anti-koloniala filosofi. Främst är han en teoretiker med avseende på avkolonialisering, han är ingen tänkare strikt verksam i våldsdiskussioner. För att verkligen förstå hans motiveringar är det ingenting annat än nödvändigt att ta hänsyn till den koloniala världens absoluta oskiljaktighet från sig själv. Kolonialiteten, eller så att säga det koloniala sammanhanget, är alltid direkt närvarande i den kolonialiserades relation till verkligheten. Detta innebär att vardera perspektiv som inte belyser denna aspekt vid analyserandet av kolonialt influerade situationer är och kommer alltid vara inadekvata såväl som inkapabla till att utföra uppgiften. Viktigare än så är det att påpeka skadan ett kolonialt negligierande perspektiv orsakar vid dess tillämpning på den koloniala världen, eller kolonialiteten som sådan. Sådana västligt härrörande perspektiv är nämligen inte bara analytiskt inkapabla i sammanhanget, det ligger i dess ensidiga natur att förborga kolonialitetens grundläggande närvaro och att hävda den koloniala aktualitetens ogiltighet. Den västliga anblicken står i en direkt relation till det avgörande privilegium den redan besitter, genom dess egen maktstruktur föreskriver den sitt eget tolkningsföreträde. Den ser inte, den upplever inte, den rentav når inte fram till den koloniala världens innehåll – genom sin egen existens provocerar den sin snedvridenhet, den representerar konstruktionen. För att synliggöra vad detta har för relevans samt vidare utveckla vad jag önskar att förmedla vill jag belysa några citat av Fanon:

Låt oss en gång för alla överge detta Europa som jämt talar om människan men samtidigt förgör henne var gång hon verkligen visar sig i sina egna gathörn och i världens alla hörn.²¹

²⁰ Fanon, *Jordens fördömda*, s. 22–28.

²¹ Fanon, *Jordens fördömda*, s. 240.

I århundraden har Europa hindrat andra människors framåtskridande, förslavat dem för att främja sina egna intressen och sin egen ära. I hundratals år har Europa pratat om sina andliga landvinningar medan det kvävt hela den övriga mänskligheten.²²

Europa har tillförsäkrat sig herraväldet över världen, ivrigt, cyniskt och brutalt. Se hur skuggan av dess monument breder ut sig och mångfaldigas. Varje rörelse Europa har gjort har fått rummets och tankens gränser att knaka.²³

Så länge har europén fört dialogen med sig själv, så obscen har hans narcissism blivit att han bäddat för ett slags delirium under vilket tankearbetet vållar olidliga smärtor. Verkligheten tillhör inte längre den levande människan som arbetar och bygger upp sig själv utan består bara av ord, olika ordsammanställningar och spänningar som skapas av ordens egen betydelse.²⁴

VI bevittnar idag Europas stagnation. Låt oss dra oss ut ur denna stillastående rörelse i vilken dialektiken efterhand förändrats till en jämviktens logik. Låt oss vända tillbaka till människan, till den tanke som är verklighet, till mänsklighetens samlade hjärnmassa, som kräver allt fler kontakter, allt mer specialiserade förbindelsenät och allt mänskligare budskap att förmedla.²⁵

Det gäller för Tredje världen att på nytt påbörja människans historia, en historia som tar hänsyn till de storartade idéer som Europa hävdade men också räknar med de brott som Europa begått. Dess grövsta försyndelse mot den enskilda människan har varit att slita hennes funktioner från varandra, söndersmula hennes personlighet. Inom gemenskapens ram bär Europa ansvaret för klyftor, skiktbildning och blodiga konflikter mellan klasserna. Och allra värst har Europa förbrutit sig mot hela mänskligheten genom att ha lagt grunden till rashat, slaveri, exploatering och framför allt den folkutrotning utan blodsutgjutelse som det fullständiga åsidosättandet av en och en halv miljard människor utgör.²⁶

²² Fanon, *Jordens fördömda*, s. 240.

²³ Fanon, *Jordens fördömda*, s. 240.

²⁴ Fanon, *Jordens fördömda*, s. 242.

²⁵ Fanon, *Jordens fördömda*, s. 242.

²⁶ Fanon, *Jordens fördömda*, s. 243.

Avståndet som Fanon tar från det många gånger återopade Europa synliggörs snarare glasklart i citaten såväl som i mer eller mindre hela hans filosofiska ståndpunkt. Som jag läser honom hade han inte varit det minsta förvånad över den fortsatta exploaterande globaliseringen av det europeiska tanke-systemet idag. Västliga politiker och mediarepresentanter som dirigerar sin befolkning mot en och annan irrelevant samt betryggande orsak till en oönskad händelse, kapitalismen som gång på gång träder in i sin nya guldålder, samtliga folkmord och brott mot mänskligheten som rubriceras jämtemot moraliska horisonter i den västliga framgångens favör. Fanon tog avstånd från detta Europa med ambitionen att skapa en bättre värld för jordens fördömda, för att synliggöra att Västvärldens tyranniska maktföring har lyckats amputera mänskligheten från det enskilde jaget och dennes verklighet.

Jag tolkar det som att Fanon motiverar sina ambitioner genom att tydligt rikta sig mot den kolonialitet som alltid är närvarande i den kolonialiserades värld. Å ena sidan innebär det att det koloniala sammanhanget nödvändigtvis måste förutsättas i teoretiserandet såväl som analyserandet av en verklighet där mänskligheten beaktas. Detta gör han genom att synliggöra hur den minst sagt hänsynslösa globaliseringen av europeisk teori utspelade sig i verkligheten, hur kolonialismen opererade med både fysiskt och psykiskt pulveriserande verktyg, och genom att lyfta fram hur och varför den kolonialiserades existens präglas av kolonialisten. Å andra sidan riktar han sig mot kolonialiteten i mån av att betona hur denna aldrig kommer att uppmärksammas eller vara tillgänglig överhuvudtaget i västerländsk traditionell filosofi. Jag förstår det som att han tillråder alla jordens fördömda att frigöra sig från den maktberusade, europeiska modellen eftersom den fullständigt avhumaniserar den icke-vita människan. Liksom den kolonialiserade är oskiljaktig från dennes relation till maktstrukturen, är det europeiska tanke-systemet alldeles för närsynt för att se utanför sitt cyniskt tillförsäkrade privilegium.²⁷

Avhumaniserandet och den moraliska genvägen

Vi har alltså undersökt den specifika kontexten, den som är kolonialitet. Följaktligen förbereder det frågan: hur kan detta exemplifieras i dagens post-kolonialism? När det kommer till samtida diskussioner om våld så hänvisar man vissa gånger till politiska infallsvinklar, andra gånger till desto mer moraliskt lagda aspekter. Generellt sett framstår den samtida förståelsen av våld såsom

²⁷ Fanon, *Jordens fördömda*, s. 240–243.

våldshandlingar möjliga att definiera efter moraliska riktlinjer, antingen gott eller ont. Det värsta av det värsta, den rena ondskan, hittar vi i begreppet terrorism, vilket senare kommer undersökas terminologiskt såväl som etymologiskt.²⁸ Men innan dess vill jag ge just ämnet moral ett besök i mån av att utreda huruvida det är ett etiskt verktyg med definitiva eller mer grumliga bestämmelser – är det möjligt att använda moraliska antaganden till sin fördel? Somliga kanske skulle hävda att vi människor har en form av moralisk kompass eller en förnuftighet som skiljer oss från andra djurarter, det vill säga trots människans inbördes tragiska historia. Om vi för en sekund skulle förutsätta att människan har en sådan moralisk föreskrift anser jag det väsentligt att det uppföljs av kritiska frågor för att undvika sammanlänkningen mellan moral och önsketänk. Vi inleder med att reflektera över ifall moral förutsätts av en mänsklig allmängiltighet: är en moralisk ståndpunkt alltid naturligt applicerbar på varenda kontext och människa?

För det första, om moral ska vara ett legitimt, politiskt, globalt fungerande verktyg kräver detta att alla parter konstateras skyldiga till en moralisk granskning. För det andra, om detta verkligen ska vara allmängiltigt måste det med nödvändighet tillhöra en verklighet i vilken precis alla människor är både betraktade och behandlade utifrån exakt samma premisser. För det tredje, allmängiltigheten (såsom varje enskild situation först giltiggjord i en generalitet) kräver ju precis det, att varje situation och vardera människa varar som ett ombud för den universaliserade modellen. I och med reflektionen om samtliga nödvändigheter finner jag ett flertal problem. Till att börja med orsakar den universaliserade modellen problematik med tanke på att alla människor inte har ett privilegierat narrativ, inte heller representeras varje människa i endast ett sådant. Detta skulle i så fall vara ett människans narrativ, vilket är en universalitet i sig, som vidare kommer problematiseras. Narrativ som filosofiskt ämne finner en mycket betydande plats särskilt i diskussioner om kontexter präglade av förtryck, ofta i samband med kritik mot den västliga universaliseringen. Exempelvis skriver författaren Kalpana Seshadri-Crooks såhär när hon diskuterar Fanons anti-koloniala våld:

For Fanon the core of anti-colonial violence is beyond good and evil, but as a new humanist, he was also invested in generating a legitimizing narrative of such action.²⁹

²⁸ Cavarero, *Horrorism*, s. 2–7.

²⁹ Seshadri-Crooks, *I am a Master*, s. 84.

For Fanon, anti-colonial violence, which at its core is often spontaneous unorganized, and affect laden, gets legitimized primarily through its elevation or incorporation into the narrative of national liberation.³⁰

Hon följer detta med att betona den avgörande stunden då de kolonialiserades revolutionära ageranden, emellanåt just det anti-koloniala våldet, legitimeras genom att ett spontant uppror omvandlas till ett nationellt kämpande (*struggle*) för frigörelse. Detta så kallade ögonblick är som hon skriver, ”in fact”³¹, ett konstituerande av nationen och dess folk. Om vi nu återvänder till den moraliska aspekten kan vi undersöka hur våldet specifikt har behandlats i förhållande till ord som just legitimitet, rättfärdigande, rationalitet, och så vidare. I samband med denna undersökning lämnar vi även förståelsen av människan såsom försedd med en moralisk kompass med anledning av att undvika risken för missuppfattning av det som önskas framföras.

Seshadri-Crooks framför i det första citatet att anti-kolonialt våld är bortom gott och ont för Fanon, vilket är en tolkning i linje med min egen. Konceptet gott och ont, egentligen moralisering överhuvudtaget, är fullständigt irrelevant för Fanon. Inte såsom frånvaro, utan som icke-existens. När anti-kolonialt våld diskuteras inom ramarna för frigörelse får inte moraliska stämplor som ondskefull förekomma. Om, rättare när, det gör det vilseleds åskådaren från motståndets rena syfte. I stunden då den kolonialiserades motståndsvåld tillskrivs ondskefullheten bildas nästan ett form av empatiskt vakuum. I denna stund blomstrar begrepp som extremism och terrorism. Det perversa är att begreppens betydelse endast blir meningsfullt först när det används i relation till avståndet som tagits från den utpekade fienden. Historiskt sett är detta utpekande ett politiskt knep för att skapa en känsla av trygghet och förtroende för den som utsäger sig vara på den goda sidan. Det är en metod hämtad direkt ur den ”hitlerska trollerilådan”³², som Timothy Snyder skriver.

Emellertid handlar det inte *bara* om monstruösa maktbegär och bedrägliga, politiska knep. Detta rör den verkliga mänskligheten som överges när anti-kolonialt våld benämns terrorism, när den förtryckte människans rättigheter sönderfaller i Västs fördömande, när narrativet undergrävs i den vinklade manikeismen. Moraliska ståndpunkter motiverar benämmandet av anti-kolonialt våld som terrorism. Den moral som vi här talar om är uppbyggd på en stadgad dualism bestående av en huvudmotsättning mellan det goda och det onda. Det är en så

³⁰ Ibid., s. 85.

³¹ Ibid.

³² Timothy Snyder, *Om Tyranni*, s. 78.

kallad manikeisk syn på världen. Fanon placerar in manikeismens moraliska roll i den koloniala kontexten, han skriver såhär:

När den kolonialiserade utmanar den koloniala världen är det inte tal om att lägga fram och resonera om olika synpunkter. Det är inte fråga om att diskutera vad som är allmänmänskligt, utan om att hävda vår egen, absoluta originalitet. Kolonialismens värld är manikeisk. Det räcker inte för kolonialisten att fysiskt, dvs. med hjälp av sin polis och sina gendarmer, avgränsa den kolonialiserades utrymme. Som om det gällde att illustrera den koloniala exploaterings karaktär, gör kolonialisten den kolonialiserade människan till det onda självt.³³

Det händer att denna manikeism drar de yttersta logiska konsekvenserna av sitt tanke-system och avhumaniserar den infödde. Den förvandlar praktiskt taget människan till djur.³⁴

Inte bara framkallar kolonialisten våldet hos den infödde, ur sin egen dualism framtvingar han även synen på den kolonialiserade människan som en ondskefull varelse. I kolonialistens själv goda jag finner han motiveringen för avhumaniserandet. Det ligger på sätt och vis i hans manikeiskt utpräglade natur att fördöma den som trotsar honom. Detta är mer eller mindre vad som sker när anti-kolonialt våld hänförs terrorism-relaterade beskrivningar. Det är en fientlig, insiktslös slutsats dragen på ett deduktivt sätt utifrån det egna tanke-systemet. Det är ett konstant dilemma mellan godhet och ondska där den goda kategorin ständigt tros vara reserverad åt det äregiriga överhuvudet. I själva verket är det rena motsatsen till vad författaren Michael W. Sonnleitner skriver om Fanons logik: ”relating terrorist action to liberation.”³⁵ Det är nämligen Sonnleitner själv som förbinder frigörelse och terrorism, vilket dessutom fungerar som ett rätt lysande exempel på det västliga tanke-systemets oförmåga att beakta frigörelsens narrativ. Följaktligen vill jag belysa hur Fanon beskriver den kolonialiserades relation till moral i kontrast till kolonialistens smala sanning:

Och en politiker som Meyer kunde på fullt allvar i franska nationalförsamlingen säga att man inte fick prostituera republiken genom att släppa in det algeriska folket. Den

³³ Fanon, *Jordens fördömda*, s. 12.

³⁴ Fanon, *Jordens fördömda*, s. 13.

³⁵ Sonnleitner, *Of Logic and Liberation*, s. 288.

egna moralen förgiftas och infekteras ohjälpligt, så fort man låter den komma i kontakt med det kolonialiserade folket.³⁶

Vad den infödde i sitt eget land erfarit är att man ostraffat kunnat fängsla, misshandla och svälta ut honom. Aldrig någonsin har det kommit någon moralist eller någon präst för att ta emot slagen i hans ställe eller dela med sig av sitt bröd. Vad han förstår med moral är något mycket konkret i det ögonblick han drar ner kolonialisten från hans höga hästar, bryter ner hans våldsregemente och helt enkelt kastar ut honom från scenen.³⁷

Moral är ett fullständigt irrelevant koncept när det kommer till anti-kolonialt våld. Det finns ingenting som heter legitim användning av våld mot kolonisatören, mot den koloniala världen. Detta har kolonialisten gång på gång bevisat. När moralen bejakats har den infödde varit undantaget, han har aldrig varit skyddad av sådana principer. Den egna, europeiska förkärleken till moral framstår här snarare tydligt: den tillämpas endast när det gäller att rättfärdiga avhumaniseringen av den infödde. Det vill säga, frånta honom sin mänsklighet på moraliskt vis genom att förklara honom som giftig, anti-moralisk, ondskefull. Den kolonialiserade å andra sidan, han förstår eventuellt att det enda rätta, det enda legitima så att säga, är att fullständigt trotsa det koloniala systemet.

Vi minns hur Seshadri-Crooks menade att Fanon ville framföra ett legitimt narrativ för det anti-koloniala våldet. När ordet legitimt används i denna mening betyder det inte rättfärdigat, det är inte manikeiskt, det har ingen sådan moralisk stimulans överhuvudtaget. Det anti-koloniala våldet blir legitimt genom det att den kolonialiserade blir legitim såsom människa. Det legitimeras just på grund av sin anti-koloniala form, det genomsyrar frigörelsens narrativ.

Detta är varför jag anser att sådan oerhört skadlig problematik uppstår när begreppen terrorism och moral används för att försöka diskvalificera anti-kolonialt våld. Om man ska diskutera anti-kolonialt våld, eller liknande former av motståndsvåld, får man rentav inte göra det inom Västs ideologiska ramar. En av många paradoxer syns när, exempelvis Sonnleitner, hävdar terrorismens innebörd i det anti-koloniala våldet genom att ta moraliska genvägar. Han applicerar alltså moral och terrorism på de kolonialiserade människor som rentav avhumaniserades genom samma moraliska koncept.

³⁶ Fanon, *Jordens fördömda*, s. 13.

³⁷ Fanon, *Jordens fördömda*, s. 15–16.

Begreppet terrorism, alienation och konsekvenser

Vad är det egentligen som behandlas när begreppet terrorism åberopas i samtida diskussioner? Ämnets intrikata verklighet återspeglas inte i begreppets användning, nästan så att det inte ens sambinder med en begriplig definition. Bara det rena ordet väcker obehag och rädsla, utsägandet av det förmedlas med en särskild ton. Det är riktat mot någonting, ett mörker, som inte riktigt går att förse med en beskrivelse. Författaren Adriana Cavarero går igenom etymologin av begreppet *terror* i sin bok ”Horrorism”³⁸. Hon förklarar att det härstammar från latinska *terreo* och *tremo*, vilket i vidare beskrivningar antyder på ett kroppsligt tillstånd präglad av rörelse och rädsla, närapå en överlevnadsinstinkt som sätter kroppen i ett tillstånd av flykt eller *trembling*. Snarare än rädsla i psykologisk form åsyftar det den fysiska, kroppsliga reaktionen.³⁹ I vår samtid används begreppet terrorism för att benämna våld, och oavsett definition är det värt att lägga märke till att det just berör våldet snarare än mottagaren av det. Som om det har bytt sida, utpekar det förövaren i stället för offret eller åskådaren. Men det är mer än så, det används inte mot alla våldshandlingar, det har sitt eget specifika användningsområde. Därför kan man undra vad våld är, och vad krävs för att handlingen ska vara terroriserande?

Cavarero menar att den 11:e September år 2001 medföljde en tydlig acceleration av fokus på benämning av våld och att just benämningen, som hon menar styr offentliga åsikter, sen dess blivit en särskild del av den politiska konflikten. Hon påpekar att begreppet terrorism är väletablerat och utbrett i dagens politik, men att det samtidigt är ett begrepp av mycket tvetydig och vag karaktär.⁴⁰ Med anledning av att begreppet terrorism just är riktat mot förövaren introducerar hon sitt eget begrepp *horrorism*, som i en form av motsatt mening tillägnas våldshandlingens offer. I och med att adekvata alternativ inte finns tillgängliga blir det alltså ett begrepp för att bland annat representera en hjälplöshet. Det vill säga den hjälplöses perspektiv, och snarare än rädsla framhäver begreppet en avskyhet för våldets monstrositet. Avskyheten såväl som hjälplösheten uppmärksammas inte genom begrepp som terrorism, menar Cavarero.⁴¹ I följande citat framhävs hennes ståndpunkt i och med språkets representativa oförmåga:

³⁸ Cavarero, *Horrorism*, 154 s.

³⁹ Cavarero, *Horrorism*, s. 4–5.

⁴⁰ Cavarero, *Horrorism*, s. 2.

⁴¹ Cavarero, *Horrorism*, s. 7.

[...] the expression "war on terror" mounts a direct challenge to the political lexicon of modernity, which, as is well known, reserves the qualification "enemy" for states alone. Equivocal and slippery, the situation is linguistically chaotic. Name and concepts, and the material reality they are supposed to designate, lack coherence. While violence against the helpless is becoming global in ever more ferocious forms, language proves unable to renew itself to name it; indeed, it tends to mask it.⁴²

Språket bevisar alltså att det inte förmår att förnya sig självt för att kunna benämna våldet mot de hjälplösa. Dessutom tenderar det att undangömma och förgrumliga den språkliga relationen till offrets hjälplösa verklighet. Denna hjälplöshet åsyftar den reaktion, eller det våldsfenomen, som uppstår när ett offer slits från sin egen mänsklighet i och med en, med brist på bättre ord, kraftfullt hänsynslös handling. I denna mening framstår det våldsamma som monstuöst eller rentav äckligt, detta primärt genom våldets avhumaniserande egenskap. Att benämna en sådan särskild verklighet med icke-representativa ord blir därmed en form av osynliggörande av dess faktum, såsom ett negligierande av mottagarens mänsklighet eller till och med mänskligheten i sig. Felbenämningen i sig skulle alltså kunna sägas fungera som en våldshandling, närmare bestämt att den orsakar våld på händelsens egentliga verklighet genom att undangömma den.

Men vad innefattar våldet som här undangöms? Som sagt måste det inkludera det ytterligare våld som orsakas genom själva felbenämningen, genom förborgandet av representationen. Däremot är det även viktigt att ifrågasätta i vilket avseende de hjälplösa narrativska representeras: ska hjälplösheten definieras efter offret? Detta är farligt territorium. Hjälplösheten – såsom inbegripen i en *offerhet* – riskerar att bli ytterligare ett löst hängande begrepp, vilket nämligen skulle kunna motivera den felaktiga benämningen av anti-kolonialt våld som terrorism. Som sagt betonar Cavarero avskyheten snarare än rädslan i en våldshandling med begreppet *horrorism*, hon förser offret med substans genom att skifta perspektivet. Emellertid kan man fråga sig om inte utgångspunkten, hela den våldsamma kontexten, här är baserad på en dualism? Våldshandlingen provocerar nödvändigtvis en uppfattning om vem det hjälplösa offret är, och i motsatt riktning vem förövaren är. Vi har redan konstaterat att den kolonialiserade människan nekas sin mänsklighet via bland annat moraliska genvägar, vilka även här framträder med tolkningsföreträde för att identifiera en förövare. I dessa dualistiskt präglade beskrivelser kan anti-kolonialt våld mycket väl framstå som en kraftfullt hänsynslös handling. Orsaken till att motståndsvåldet här skulle tilldelas en förövarroll är inte att våldet i sig är strikt hänsynslöst. Det

⁴² Cavarero, *Horrorism*, s. 2.

verkligt hänsynslösa skulle vara att beakta våldet utan att ta hänsyn till kolonialiteten som förutsätter hela kontexten. Påståendet att anti-kolonialt våld är terrorism, som exempelvis M. Sonnleitner hävdar⁴³, är i själva verket inget annat än en bristfällig slutsats, logiskt dragen utifrån den västliga manikeismen.

I mån av att ta hänsyn till kolonialiteten får inte anti-kolonialt våld på detta vis riskera att betraktas som ett förövarens verktyg, det får inte omformuleras till ”violence against the helpless”⁴⁴ i språkliga sammanhang. Jag menar inte att Cavarero avser att diskvalificera anti-kolonialt våld, hon teoretiserar trots allt en mer särskiljande och inkluderande förståelse av samtida våld. Däremot vill jag belysa hur våld hänvisas till som om det vore förutsatt i en enstaka kategori, till och med i Cavareros anti-universella filosofi. I detta hänseende måste alltså anti-kolonialt våld snarare förstås som ’violence as resistance against the helplessness’. Det anti-koloniala våldet är varken självförsvar, som om det vore ett krig, eller hänsynslös terrorism. Det får heller inte underkuvas en universell förståelse av våld. Det är i form av motstånd mot det avhumaniserande, koloniala systemet. Det är ett nödvändigt våldshandlande för frigörelsen från kolonialmakten. Med avseende på Cavareros terminologi skulle det kunna sägas vara ett motstånd mot den europeiskt konstruerade hjälplösheten.

Således, i bemärkelsen av att synliggöra säregenheten får inte hjälplösheten skapas utifrån en våldshandlings allmänhet. Samspelet mellan kontext och händelse måste inkluderas. Jag vill understryka att jag inte önskar att göra avslag på Cavareros kritiska ståndpunkt mot språket. Just i det kritiska håller jag med. Däremot anser jag att det krävs ytterligare undersökning av hjälplösheten såsom identifierad i offerheten. Ty det måste på ett enskilt plan ta hänsyn till den direkta kolonialiteten av att inte kunna representeras i ”the political lexicon of modernity”.⁴⁵ Det är trots allt inte enbart offerheten som negligeras i begreppet terrorism, utan även hela den koloniala verkligheten, vilken dessutom skadas ytterligare av de platta begreppen offer och föröware. Manikeismen tillåter inte kolonialitetens existens.

Gällande frigörelse och anti-kolonialism blir den mest tydliga konsekvensen av begreppet terrorism härmed att den koloniala verkligheten alieneras i begreppets närvaro. Ovanpå negligerandet orsakas även ett fientliggörande av den kolonialiserade och den faktiska innebörden av anti-kolonialism; mänsklighet och frigörelse. Avslutningsvis vill jag därför argumentera för att

⁴³ Sonnleitner, *Of Logic and Liberation*, s. 302.

⁴⁴ Cavarero, *Horrorism*, s. 2.

⁴⁵ Cavarero, *Horrorism*, s. 2.

begreppet terrorism blivit som alienerat från sin egen betydelse. Begreppet terrorism benämner ondskan i kontrast till det goda, snarare än den fysiska reaktionen som Cavarero utredde etymologiskt. Det påstås innebära politiskt våld med en form av riktad vilja att skada civila, som Sonnleitner hävdar.⁴⁶ Antingen är förståelsen av den riktade viljan att skada civila politiskt snedvriden eller så är hela den definitionen av terrorism rentav falsk, eller bådadera. Jag menar, kräver inte den förklaringen att inkludera kolonialmaktens våld i begreppet terrorism? Med avseende på den politiska aspekten och den viljemässiga inriktningen bör det då, i grunden, inbegripa våldsanvändningen i krig och andra maktpräglade, politiska sammanhang. Framförallt våldet som använts i förtryckande syften, såsom Europas kolonialisering och slaveriet i USA. Hela det koloniala systemet var en politisk, våldsbrukande maskin viljemässigt inriktad på att skada civila, det vill säga den infödda befolkningen. Kolonialismen var ingen naturlig nödvändighet, som om det vore en naturkatastrof utbredd över århundraden, den var girig vilja att åsidosätta mänskligheten för att tillfredsställa maktbehov.⁴⁷ Men här ursäktas terrorismens stämpel genom att just ta moraliska genvägar. Med andra ord, man reserverar en rättighet att beröva majoriteten av mänskligheten på dess frihet, kropp och väsen. Detta lyckas Väst med genom att förverkliga sin egen sidas godhet, genom att forcera placeringen av begrepp som terrorism på *de andra*.⁴⁸

Det är idag ett begrepp vars innehåll är fullständigt meningslöst fram tills det används i en uppsättning av två motsatta sidor. När det följaktligen används fyller det en enda mening, att särskilja den ena sidan från den andra. Det är begreppets politiska funktion. Det tillför ingen begriplighet till en våldshandling, det förklarar ingenting. Det framhäver och motiverar ett mänskligt avstånd samtidigt som det konstituerar den egna godheten. Det är en föreställning utan meningsfull substans. Återigen, jag önskar inte att göra avslag på terror som våldsfenomen eller att uppmana till användningen av våld. Hellre, jag hoppas framföra att begreppet terrorism inte hör hemma i anti-kolonialt motstånd; det fungerar inte som en förklaring av våld överhuvudtaget. Såväl som begreppets skadliga konsekvenser, är betydelsen av detta gigantisk. Att likställa anti-kolonialt våld med terrorism är att avhumanisera. Låt oss titta på ett citat av Michael W. Sonnleitner för att exemplifiera diskvalificeringen av anti-kolonial befrielsekamp:

⁴⁶ Sonnleitner, *Of Logic and Liberation*, s. 288.

⁴⁷ Fanon, *Jordens fördömda*, s. 240–242.

⁴⁸ Fanon, *Jordens fördömda*, s. 10–16.

The assertion that violence (including terrorism) is the *only* means of attaining Fanon's goals rests on the debatable assumption (ends justifying means) and the mental constraints inflicted by remnants of a dualistic either/or logic that Fanon agrees must be transcended. The logic with which Fanon relates his prescriptions for terrorist actions to his goals of liberations, accordingly, are found to be tenuous.⁴⁹

Frigörelse genom motstånd är en nödvändighet som förespråkats av flertal andra frihetsbejakande filosofer, exempelvis Angela Davis. Bland en mångfald utläggningar om frigörelse och slaverikonstitutionen betonar hon att våldsamt motstånd är slavens första steg för frigörelse från slavägaren.⁵⁰ Hon skriver såhär:

The first condition of freedom is the open act of resistance — physical resistance, violent resistance. In that act of resistance, the rudiments of freedom are already present.⁵¹

The slave is actually conscious of the fact that freedom is not a fact, it is not a given, but rather something to be fought for, it can exist only through a process of struggle.⁵²

Väsentligen är slaveriet och kolonialismen särskilda verkligheter som inte bör behandlas förenat, men sinsemellan framstår förståelsen av frigörelse som motstånd som en gemensam nämnare. Fanon förklarar att frigörelse från kolonialismen kräver användningen av våld, dessutom att det koloniala systemet i sig framkallar våldet. Som vi gått igenom i tidigare avsnitt understryker han att den kolonialiserade förverkligar sig som människa genom själva befrielseprocessen.⁵³ Motståndsvåldet får inte fräntas sin kontext, vilket precis är vad som händer när Sonnleitner hävdar innebörden av begreppet terrorism i det anti-koloniala våldet hos Fanon. Det är även värt att lägga märke till hur Sonnleitner drar slutsatsen att anti-kolonialt våld inkluderar terrorism genom att förutsätta den moraliska ståndpunkten, det vill säga 'slutet rättfärdigar medlen'. Det handlar inte om moraliska rättfärdiganden eller synpunkter när anti-kolonialt våld beaktas. Moralen i sig är partisk. Det handlar om att erkänna den kolonialiserades mänsklighet och narrativ. Efter benämningen av anti-kolonialt våld som terrorism lämnas ingen utbredd kunskap

⁴⁹ Sonnleitner, *Of Logic and Liberation*, s. 302.

⁵⁰ Davis, *Lectures on Liberation*, s. 7.

⁵¹ Davis, *Lectures on Liberation*, s. 7.

⁵² Ibid.

⁵³ Fanon, *Jordens fördömda*, s. 8–30.

eller förståelse, endast ett moln av oklarheter. Det enda begripliga är avståndet mellan den antydda goda respektive onda sidan. Begreppet terrorism har ingen mening, ingen språklig koppling till verkligheten. Uttalandet av det väcker rädsla, själva innehållet är fientligt. Låt oss därför trotsa den alienerade effekten det har, och ta hänsyn till kolonialitetens faktum.

Slutdiskussion

I uppsatsen avslutande del hoppas jag, utifrån analysens resultat, kunna framföra en sammanfattande och tydliggjord förklaring till varför anti-kolonialt våld inte bör benämnas med begreppet terrorism. Vi började med att ta itu med innebörden av det koloniala sammanhanget, eller kolonialiteten, genom att undersöka en mångfald av Frantz Fanons beskrivelser av den kolonialiserades verklighet. Reflektionen över dessa resulterade i konstaterandet att västerländsk traditionell filosofi, alternativt europeisk teori, inte förmår att omfamna kolonialitetens direkta närvaro i den kolonialiserades relation till världen. Den europeiska modellen kan sägas vara kolonialismens arkitekt, den är så pass närsynt och privilegierad att den framstår vara absolut inkapabel att nå över den koloniala gränsen. Den är den koloniala världens konstruktör, som Fanon understryker, kolonisatören skapar den kolonialiserade.⁵⁴ Detta ledde oss till att notera hur Västs tyranniska maktföring lyckats slita människan från hennes subjektivitet, hennes mänsklighet, och slutligen konstaterade vi den europeiska världsbildens politiska snedvridenhet samt avhumaniserande effekt på den icke-vita människan.

Följaktligen undersökte vi hur denna avhumaniserande effekt upprätthålls i begreppet terrorism genom att analysera moralens roll i den koloniala kontexten. Vi inledde här med att fundera över den samtida förståelsen av våld som möjlig att definiera efter moraliska riktlinjer, vari det absolut värsta skulle vara terrorism. Detta motiverade oss att reflektera över ifall moraliska ståndpunkter alltid är naturligt applicerbara. Om de skulle vara allmängiltiga på det sättet skulle det kräva alla parters skyldighet till en moralisk granskning, en verklighet där mer eller mindre allting behandlas utifrån exakt samma premisser, samt att alla människor och kontexter representeras i den europeiska universella modellen. Alltså, ett människans narrativ. Däremot konstaterade vi paradoxen i att alla människor och narrativ inte representeras i en universalitet. Vidare undersökte vi hur moralen hanterades i den koloniala världen. Kalpana Seshadri-Crooks menade, via Fanon, att anti-kolonialt våld är bortom gott och ont samt att det legitimeras genom den nationella frigörelsens narrativ.⁵⁵ Detta motiverade utredningen av hur det anti-koloniala våldet har behandlats i förhållande till moraliska ord. Vi konstaterade att den europeiska moralen är baserad på en manikeisk dualism, en tydlig uppsättning av de motsatta begreppen gott och ont. I vidare reflektion konstaterade vi att kolonisatören, i kraft av det

⁵⁴ Fanon, *Jordens fördömda*, s. 8.

⁵⁵ Seshadri-Crooks, *I am a Master*, s. 85.

europiska tanke-systemet, framtvungade synen på den kolonialiserade som ondskefull, giftig, anti-moralisk utifrån sin egen manikeiska dualism. Detta är vad som händer när det anti-koloniala våldet undertrycks i termer av terrorism, det är en deduktiv slutsats dragen utifrån det egna tanke-systemet. Begreppet blomstrar i den moraliska tolkningen av det onda, som kontrast till den egna goda sidan. Fanon förklarade att den kolonialiserade aldrig behandlats *moraliskt*, att han aldrig upplevt denna moral, att han i stället varit undantaget.⁵⁶ På så vis framstod moralen som ett verktyg för att rättfärdiga avhumaniserandet av den kolonialiserade. Det anti-koloniala våldet blir legitimt i och med att den kolonialiserade människan blir legitim, eller förverkligad, som människa. Legitim åsyftade här inte rättfärdigad, eller att vara av god karaktär, snarare att det blir meningsfullt genom själva kampen för frigörelse. Detta genomsyrar frigörelsens narrativ. Slutsatsen mynnade ut i att moraliska vinklar inte får användas för att ifrågasätta det anti-koloniala våldet eller befrielsekampen, det får inte förekomma. Sammanfattningsvis, moralen och det ondskefullt nedtyngda begreppet terrorism får inte appliceras på den koloniala världen med anledning av att de kolonialiserade avhumaniserades genom samma moraliska koncept – det är i grunden en partisk ståndpunkt.

Analysens sista avsnitt handlade om själva begreppet terrorism och vad det innebär. Det används för att benämna våld, men det förklarar varken våldshandlingen eller den våldsamma kontexten. Det bekräftar endast ett mänskligt avstånd. Vi tillämpade Adriana Cavareros etymologiska utläggning av begreppet terror (*terreo*) som antydde på ett fysiskt tillstånd präglad av rörelse eller flykt. Hon belyste därmed språkets representativa oförmåga och introducerade sitt eget begrepp *horrorism* för att representera offrets hjälplösa verklighet, som en avskyhet för våldets monstruösa, avhumaniserande effekt.⁵⁷ Detta motiverade oss till att konstatera hur användningen av icke-representativa ord orsakar våld på verklighetens faktum, felbenämningen har en förborgande effekt. Däremot reflekterade vi över i vilket avseende denna hjälplöshet representeras. Den skulle på ett eget plan behöva ta hänsyn till kolonialiteten i och med att anti-kolonialt våld inte får riskera att framstå som en handling av förövaren. Hela den våldsamma kontexten är som präglad av en dualistisk uppsättning av offer och förövarer. Våld generellt ses på som om det vore förutsatt i en enstaka kategori, kontexten i vilken våldet handlas med tas inte hänsyn till. Vi konstaterade därmed att det anti-koloniala våldet inte får riskera att översättas till våld mot de hjälplösa, det behöver i denna mening förstås som våld som motstånd mot

⁵⁶ Fanon, *Jordens fördömda*, s. 13.

⁵⁷ Cavarero, *Horrorism*, s. 2–7.

hjälplösheten. Kolonialiteten synliggörs inte i en universell förståelse av våld.

Slutligen framhävde vi den alienerande effekt som begreppet terrorism har, samt att det i sig är som alienerat från sin egen betydelse. Den tydligaste konsekvensen av dess tillämpning på anti-kolonialt våld framstod vara fientliggörandet och negligerandet av anti-kolonialismens och motståndsvåldet verkliga mening; frigörelse och mänsklighet. Slutsatsen blev att begreppet terrorism i praktiken endast benämner ondskan i kontrast till det goda. Det påstås vara politiskt våld med en riktad vilja att skada civila, men det bör i så fall även inkludera ytterligare våldshandlingar, exempelvis det koloniala systemets brutala våld. Däremot ursäktas dessa genom just de moraliska genvägarna. Begreppet är i själva verket meningslöst fram tills det används i en uppsättning av två motsatta sidor, det goda och det onda. Det utbreder inte vår kunskap eller förståelse, det har i sig ingen mening. Det enda begripliga är avståndet som det bekräftar. Vi bör inte ta ett avstånd från anti-kolonialt motståndsvåld, det berör frigörelse och mänskliga rättigheter. Frigörelsens narrativ med det anti-koloniala våldet i framkant får inte avhumaniseras, inte negligeras, inte fientliggöras. Begreppet terrorism får inte appliceras på den koloniala världen, analys av den kräver hänsynstagande till kolonialiteten.⁵⁸

⁵⁸ Fanon, *Jordens fördömda*, s. 10–16.

Litteraturförteckning

Cavarero, Adriana. *Horrorism*, i översättning av William McCuaig (New York: Columbia University Press, 2009), 154 s.

Davis, Angela. *Lectures on Liberation*, 1969, (hämtad från litteraturen i kurswebben).

Fanon, Frantz. *Jordens fördömda*, i översättning av Per-Olov Zennström (Stockholm: Modernista, 2022), 256 s.

Guevara, Che. *Gerillakrig: Taktik och Strategi*, i översättning av Björn Nilsson, Kerstin Lindström, Martin Lagercrantz och Lars Lindvall (Lund: Bo Cavefors Bokförlag, 1968), 162 s.

Seshadri-Crooks, Kalpana. "I am a Master: Terrorism, Masculinity, and Political Violence in Frantz Fanon." *Parallax* (Leeds, England) vol. 8, no. 2 (2002), s. 84-98. Hämtad via Söderscholar.

Sonnleitner, Michael W. "Of Logic and Liberation: Frantz Fanon on Terrorism." *Journal of Black Studies* 17, no. 3 (1987), s. 287–304. Hämtad via Söderscholar.

Snyder, Timothy. *OM TYRANNI: Tjugo lärdomar från tjugonde århundradet*, i översättning av Margareta Eklöf (Stockholm: Albert Bonniers Förlag, 2017), 93 s.